

NA-267

Somogy megyei Múzeum
Nemzeti Adattár

függő

függés ideje: 1958

Tartalom: Nedmencs István

Leírás

1 lap

Társasági Műtár, Somogy m.

B. Műtár, XV, B, 1,

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**

KISKUNHALASI GYÁRA

Leírás

Átírás az függés ltr. 229-es titkár adata.

MA-267
SOMOGYI ÉRTESÍTŐ

MA-267
Márciusi adatok

Népművészből — iparművész

HA NEM BIZONYGATNÁ olyan komoly arccal, bizony tréfának vélnék, hogy hatvanhárom évesnek mondja magát Kedmenecz István erdész, akinek »öregségét«
tegyéljebb a reuma dokumentálja, ami a mai nappal kényszerítette ágyba. Apró természetű házigazdánk láthatóan restellkedik, hogy ágyban kénytelen fogadni benünket pogányszentpéteri hajlékának konyhájában, de amint munkáira terelődik a szó, faragóművésztének múltjára, jelenére, megfedekezik a betegségről, házigazdái múltjáról, most csak művész, aki örül, ha látogatója érkezik. Mégha a látogató ismeretlen is.

A vakító fehérre súrolt konyhai asztal csakhamar kiállítási asztallá lép elő. A hallé szavú, halk járású Kedmenecz né hordja ki a szobából egymás után a kész alkotásokat, elsőként egy dőbbenetes eredeti, menkülő vaddisznó mása kerül kíváncsi pillantásaink keresztútjába, majd egy párját hivogató szarvasbika, mely nemes vonalaival hódítja meg tetszésünket. Aztán következik egy ravasz megoidású, díszes váza, amiről tüzetesebb vizsgálódás után kiderül, hogy csak vázatartó, ezután egy torzonborz medvebocs, amely olyan, mintha mosolyogna. De itt szorong az alkotójuk iránt csodálatra és elismerésre késztető munkák között néhány még életelen fadarab is, elnagyolt formában, amiből még csak ezután álmodik a faragókés segítségével valamit Kedmenecz István. Szerzőmöt ugyan nem látunk a közelben, de az sem lehet messze. Hiszen nyilvánvalóan azért van minden itt az ágy közelében, hogyha a gyengélkedő művésznék eszébe jut valami megörökítenivaló szép, azt ne engedje elmosódni az emlékezetében.

— Ebből mi lesz — kényszerít kérdésködéssre egy furcsa alakú fatömb, amire, ha akarom, ezt mondom, ha akarom, azt mondom. Mindenképpen az lesz belőle, amit a művész akar.

— Dohányzókészlet lesz, de nem tudom még mikor. Az erdőgazdaság egyik mérnöke rendelte meg, de most ez a reuma lefektetett.

Milyen lesz? Korai még a kérdés, minden bizonynyal szép és érdekes, akárcsak a természetből ellesett vaddisznó aprólékos gonddal, tökéletes anatómiai ismeretekkel megfaragott figurája,

vagy az erdők agancsos királyjának, a szerelmes szarvasbikának fenséges figurája a stilizált aljnövénynyel mértékartóan behintett talapzaton.

— Ugy kezdek én a faragáshoz, ha kedvem van rá — vallja meg Kedmenecz István —, hogy sikerül, ami sikerül. Aztán sokszor észre sem veszem, máris kész van. Lehet pácolni. Mióta nyugdíjban vagyok, ez minden gyönyörűségem, azelőtt az erdőjárás volt a mindennem, most a faragás.

— Hol tanulta? Ki volt a mestere? Kinek a kezétől leste el a holt fa ihletett életrekeltését?

— Nem lehet ezt tanulni, én azt mondom. Nem tanultam senkitől. Egyszer régen, még 16 éves gyerek voltam, járt nálunk a puszttán egy szobrász, mindenáron el akart vinni magával. Nem engedett az édesapám. Pedig tőle örököltem a faragó hajlandóságot.

KEDMENECEZ ISTVÁN édesapja pásztorember volt. Afféle szabad ég alatt élő ember, aki az urasági gulyát terelve tavasztól késő őszig, ráért lelket álmodni a keze ügyébe kerülő füttykösöknek, vagy a keze alatt formálódó pipaszáraknak, sótartóknak. Ugy határozott, hogy nem adja a fiát holmi »keleköttya mesterségre«, maradjon csak meg az is pásztornak, mint az apja, meg az öregapja is. Az ifjabb Kedmenecz aztán maradt a pásztorság mellett, csak akkor hagyta ott, amikor az első világháború után hazajött a hadifogságból és nekigyürkőzött a polgári iskolának, azzal az elhatározással, hogy erdész lesz. Nem volt könnyű dolog felnőtt fejjel, pásztor létire elhivatni, hogy neki is jussa van a tudáshoz. Letette a négy polgárit azzal, hogy ezután megy erdészeti iskolára. Nem sikerült. Elment erdőkerülőnek. Ahhoz nem kellett több iskola.

— Harminc esztendeig voltam erdész. Közbe-közbe faragtam, ha volt időm rá. De úgy istenigazában csak most négy éve láttam hozzá. Miután nyugdíjba küldtek.

— Dolgozik valamilyen népművészeti szövetkezetnek?

— Ez az, amit mondani akarok. Nem törődik envelem senki. Az erdészletben van néhány jó barátom, akiknek dolgoztam eleinte ajándékba, ezután megrendelésre. De már kifogytam a rendelésekből. Nem sok értelme van így a faragásnak.

Igaz, szép az a szobában, de tudja, az az igazi, ha más is örül neki.

MEGERTJÜK ezt a becsületet. Természetes vételezője ez minden alkotómunkának. A zenész, a festő, az író, valahány művészember van a világon, mind nyilvánosságra szomjazik. Márpedig Kedmenecz István művész. Hogy nincs róla tekintélyt kölcsönző diplomája? Ezéddig még csak a megyében is kevesen tudnak létezéséről. Bizony a közönyösség nem változat az örvendetes tényen. A hatvanhárom éves erdész, népművészből lett iparművész. A maga erejéből. S talán éppen itt a baj. Köztudomású pedig, hogy a hajdan híres somogyi faragóművészet kihaltfélben van. Ezért is meglepő, hogy Kedmenecz István bácsi azt panasolja: — sokan jártak ugyan nála, megígérték, hogy megrendelésekhez segítik, de mindenki megfedekezett a szép ígéretekről.

— Nemrég volt Csurgón egy kiállítás. Oda kértek egy faragást. Szívesen adtam, de úgy küldték vissza, hogy még azt, se mondták, japapucs.

Nem tudjuk mivel vigasztalni. Igéyetekből kapott már, mint megtudtuk, éppen eleget. De a nála ki nem mondott gondolatokat itt hád mondjuk el. Kedmenecz István munkáit nemcsak a megyehatárokon belül, de azokon kívül, sőt az országhatárokon kívül is érdemes lenne megismertetni a népi eredetű művészetet kedvelőkkel, mert komoly dicsőséget szerezne a somogyi faragóművészetnek valahány faragása.

Kint alkotnyodik. A beszélgetés fonala már meg-megszakad. Lenne pedig még miről szólni. Az idő sürget, indulni kell, de mint ahogy a szerelmesek nem tudnak elválni egymástól a kiskapuban, nekünk is nehéz búcsút venni a rögtönzött házi kiállítás tárgyaitól, melyek közül kettőt illetően nem tud dönteni a gyönyörködő szem, egyik percben a menekülő vaddisznó az elsőségi szavazat, a másiban a kecses vonalú szarvasbikáé.

BUCSUZÁSNÁL Kedmenecz István arcát hálás mosoly pirostítja fiattalá. Pedig mi vagyunk hálásak, a hivataln látogatók, akik láthatul egészséges népi művészetét, s hírt adhatunk róla, hogy faragóinkról szólvaz ezután már öt is számbavegyék az erre illetékesek!

Népi hagyományaink megmentéséért

A lengyeltóti földműves-szövetkezet keretein belül működik a buzsáki népi együttes, amely főleg a község népi hagyományai alapján állítja össze műsorát. Régi hagyományai vannak Buzsákon a lakodalmas járt-köztöknek. Ezek azonban lassan-lassan teljesen elfelejtődnek és már csak a község öregebb lakói emlékeznek azokra a szép dalokra, táncokra és szokásokra, amelyek a buzsáki lakodalmasokat az elmúlt időkben olyan széppé, eredetivé, művészivé tették. A kultúr-csoport vezetői elhatározták, hogy nem hagyják kiveszni a gyönyörű népszokásokat, ezért Knézius István, helyi pedagógus vezetésével gyűjtési munka indult Buzsákon. Felkeresték a község lakóit, akik segítséget tudtak adni a lakodalmas ösz-szegyűjtésében, és ezt a munkát nemcsak a kultúr-csoport vezetője, Knézius István végezte, hanem a gyűjtési munkába bekapcsolódott a buzsáki általános iskola egész tanári kara és főleg Vida Árpád igazgató,

Németh Géza és Németh Gé-záné tanárok.

Igy gyűlt össze a buzsáki lakodalmas, és abban, hogy a gyűjtés sikerrel járt, nagy része volt még Praity József, Varga György és Máté Ist-ván buzsáki dolgozó pa-rasztoknak, akiknek érzékük van a kultúrmunkához és a gyűjtésben főleg rájuk tá-maszkodott az iskola tantes-tülete. A lakodalmas elő-adásához 30–35 szereplő szük-séges. A próbákat már meg is kezdték. Dicséret il-leti a lelkes szereplő-gárda egészét, de különösen Hol-lósi Rózsa, Horváth Zsuzsa, Simon Júlia, Csizmadia Jó-zsef, Iváncsics Lajos és Róth Lajos lelkes kultúr-cso-port tagokat.

Örömmel hallottuk, hogy az egész falu különös érdeklődéssel figyeli a mun-kát és a legmesszebbmenő támogatást igyekeznek biz-tosítani a csoportnak. Nagy barátai tehát a buzsákiak a népművelés gondolatának. Ezt kellőképpen tükrözi az a tény is, hogy a tanácsülé-seken rendszeresen foglal-koznak a népművelési mun-kával és mind a tanács,

mind az fmsz. rendszeres er-köcsi és anyagi támogatás-ban részesíti a lelkes kul-túrcsoportot. Babina József, a buzsáki tanács elnöke élen jár ebben a munkában.

Sajnos, helyben nem tud kibontakozni a nagyszámú népi együttes tudása, mert a kultúrház kicsi. Színpada mindössze négyszer négy méteres, és bizony jólesne a buzsákiaknak, ha támogatás-sal nagyobb kultúrházhoz jutnának. Jelenleg a tanács és az fmsz. anyagi támogatá-sával a csoport tagjainak gyönyörű népviseleti ruhákat vásároltak, amelyek szintén kiválóan vannak.

Örömmel üdvözljük ezt a példamutató, lelkiismeretes kultúrmunkát, mellyel a bu-zsákiak népszokásaikat, ha-gyományaikat igyekeznek megvédeni és megtartani az utó-lór számára.

A földműves-szövetkezetek megyei központja tavasz folyamán Kaposvárott kultúr-fesztivált rendez. Reméljük, hogy ezen a buzsa-liak megnyerik majd a ka-posvári közönség tetszését a most összegyűjtött lakodal-massal.

D. Z.